МА Сања Лукић, истраживач-приправник
Универзитет у Београду, Филозофски факултет
sanjalukic98@gmail.com

Критичко издање историјске грађе
Примљен: 25.10.2025.
Прихваћен: 28.10.2025.

Мирјана Грос и Фулбрајтов програм: Архивски увид

Фулбрајтов програм, покренут у августу 1946. године, био је међу најпрестижнијим програмима академске размене у свету. На идеју о једном оваквом програму америчке владе дошао је демократски сенатор из Арканзаса Џејмс Вилијам Фулбрајт (James William Fulbright) још током Другог светског рата, а у циљу подстицања међусобног разумевање и мира између Сједињених Држава и других нација кроз образовну и културну размену.[1] До шездесетих година прошлог века, програм је проширен на готово педесет земаља и шест континената, а Југославија је виђена као „први корак“ у његовој експанзији на европске социјалистичке државе.

Тако је у времену појачаних хладноратовских тензија због Кубанске ракетне кризе, убиства америчког председника Кенедија, и све већег броја америчких војника у Вијетнаму, дошло и до потписивања *Споразума о програму размене у области образовања (Фулбрајтов програм)* 9. новембра 1964. године у Београду. На тај начин је Југославија постала 49. држава потписница овог програма.[2]

[1] Richard T. Arndt, David Lee Rubin (eds.), *The Fulbright Difference*, (New Brunswich–London: Transaction Publisher, 1992), 14.; Walter L. Hixson, *Parting the Curtain: Propaganda, Culture and the Cold War, 1945–1961*, (New York: St. Martin's Griffin, 1998), 9.; Walter Johnson, Francis J. Colligan, *The Fulbright Program: A History*, (Chicago–London: The University of Chicago Press, 1965), 9, 307.

[2] Радина Вучетић, „Америчке стипендије у Југославији 50-их и 60-их година XX века“, *Токови историје*, 2/2019, 149.; Tvrtko Jakovina, „Fulbright u Jugoslaviji 1964–1992.“, *Radovi – Zavod za hrvatsku povijest*, Vol. 55, br. 2, Zagreb 2023, 335.; Сања Лукић, „Неколико размишљања о елити и интелектуалцима (случај Фулбрајтове стипендије у Југославији)“, у: *Наслеђе Андреја Митровића: Зборник радова са конференције одржане поводом десет година од смрти профе-*

Чињеница да је церемонији потписивања присуствовао и сам сенатор Фулбрајт указивала је на значај југословенског прикључивања програму.[3]

Југословенски случај био је јединствен и по свом административном устројству. Наиме, Југославија је била прва и једина социјалистичка земља са Двонационалном комисијом, сачињеном од подједнаког броја југословенских и америчких представника.[4] Првобитно планирана размена од тридесет до четрдесет кандидата годишње брзо је готово утростручена, те је програм са Југославијом почетком 1980-их постао убедљиво највећи у Источној Европи и трећи на свету, одмах иза Индије и СР Немачке, са додељених преко 2.500 стипендија.[5]

Фулбрајтов програм је југословенским научницима омогућавао приступ најновијим достигнућима у њиховим областима, а Американцима је пружио дубље и нијансираније разумевање положаја Југославије. Програм је неговао дијалог који је, у време великих идеолошких разлика, давао могућност за превазилажење политичких, културних, па најпосле, и идеолошких подела. Ипак, ову плодоносну размену прекинуо је распад Југославије, а маја 1992. године, упркос напорима Комисије да настави са радом, Стејт департмент је донео одлуку о прекиду програма на њеној територији.[6]

Међутим, личне приче оних који су деценијама програм користили да студирају, истражују и да се усавршавају нису изгубљене. Оне су сачуване у архивском фонду „Комисија за просветну размену између Сједињених Америчких Држава и Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (Фулбрајтова комисија)“ који се чува у Архиву Југославије (АЈ, 472). Овај фонд представља главни репозиторијум ове епизоде југословенско-америчке интелектуалне историје. Досијеи који се у њој налазе настали су радом Комисије у периоду између 1964. и 1992. године. Ипак, пожар који је захватио просторије Комисије

сора Андреја Митровића, ур. Немања Радоњић, (Београд: Универзитет у Београду, Филозофски факултет, 2024), 424.

[3] Више о посети сенатора Фулбрајта Југославији у: T. Jakovina, „Fulbright u Jugoslaviji 1964–1992.“, *Radovi – Zavod za hrvatsku povijest*, Vol. 55, br. 2, Zagreb 2023, 334–338.; Милан Н. Стевановић, „Утицај посете сенатора Џејма Вилијама Фулбрајта Југославији на побољшање односа Београда и Вашингтона у другој половини 1964.“, *Токови историје*, 2/2017, 59–83.

[4] С. Лукић, „Неколико размишљања о елити и интелектуалцима (случај Фулбрајтове стипендије у Југославији)“, у: *Наслеђе Андреја Митровића*, ур. Немања Радоњић, 425.

[5] Исто, 426.; Дипломатски архив Министарства спољних послова (даље ДАМСП), Политичка архива (даље ПА), 1959, САД, 114, 3, бр. 410285, ДСИП Амбасади ФНРЈ у Вашингтону, Помоћник секретара иностраних послова Јоже Брилеј о разговору Џорџа Мудија и Душана Поповића о Фулбрајтовом програму, 18. април 1959.

[6] Ivanka Ponikvar, *Pomen Fulbrightovega programa za Slovenijo*. Magistarsko delo. (Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za anglistiko in amerikanistiko, 2012), 62.

у ноћи између 21. и 22. јула 1969. године[7] уништио је највећи део документације настале током првих пет година њеног рада. Самим тим, сачувани су само досијеи стипендиста почев од школске 1970/71. године.

Сачувани досијеи чине много више од пуке бирократске документације. Иако већина садржи неопходне пријавне формуларе, попут образаца, биографија, писама препоруке, мотивационих писма, у неким од њих сачувани су и интимнији трагови њиховог америчког искуства. Тако се међу документацијом понегде могу пронаћи и фотографије, лична писма и извештаји које су стипендисти слали Комисији у Београду пре, током и након боравка на стипендији. Ови материјали претварају досијее из обичних фасцикли у живе наративе о интеркултуралном сусрету.

Међу досијеима који сведоче о стотинама размена између Југославије и САД, налази се лични досије историчарке Мирјане Грос.[8] Управо у овој фасцикли често апстрактни прописани идеали међусобног разумевања и академске дипломатије добијају опипљив облик. Кроз „случај Грос“ можемо да стекнемо увид на утицај који је програм имао не само на научницу, већ и на интелектуални дијалог два идеолошки различита академска света.

Мирјана Грос (1922–2012) била је једна од доминантних фигура југословенске и хрватске историографије 20. века. Дипломирала је историју на Филозофском факултету у Загребу 1951. године, а на истом факултету је и докторирала 1959. године. Своју академску каријеру започела је 1952. као асистенткиња у Хисторијском институту Југословенске академија знаности и умјетности, где је радила до 1958. када је примљена је на Филозофски факултет у Загребу. Хабилитацију је одбранила 1960. године, 1971. постала је редовна професорка на предмету *Хрватска повијест новога вијека*, а врло брзо је у курикулум додала и колегије из историје историографије и методологије историје. На факултету је остала све до одласка у пензију 1982. године, а Универзитет у Загребу јој је 2004. доделио титулу професорке емерите. Умрла је 23. јула 2012. године.[9] Истраживачки опус Мирјане Грос, који је оставио трајан траг како у југословенској, тако и у хрватској историографији, био је усредсређен првенствено на раздобље друге половине 19. и почетка 20. века, те на подручја методологије

[7] Архив Југославије (даље АЈ), Савезно извршно веће (даље 130), Ф–640–1062, Савезни савет за образовање и културу Секретару Савезног извршног већа другу Гаговићу, Информација о пожару у просторијама Комисије Фулбрајтовог програма, Београд, 22. јул 1969.

[8] Архив Југославије, Комисија за просветну размену између Сједињених Америчких Држава и Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (Фулбрајтова комисија) (даље 472), Ф–73, Досије Гросс Мирјане.

[9] Damir Agičić, „In memoriam Mirjana Gross (1922.–2012.)“, *Časopis za Suvremenu Povijest*, br. 3, 2012, 758–759.

историје и историје историографије.[10] Током читаве каријере се континуирано залагала за теоријско-методолошке иновације у историјској науци.[11]

Наредне стране представљају формуларе (на српско-хрватском и енглеском), биографију, предлог програма, као и неколико писама из личног досијеа ове историчарке. Они пружају увид у изазове и интелектуално врење које је било пред југословенским Фулбрајтовцима и Фулбрајтовкама. Увидом у примарне изворе о боравку Мирјане Грос на Универзитету Вирџиније у Шарлотсвилу, те о путовањима на низ најпрестижнијих америчких универзитета у академској 1978/79. години, можемо да „чујемо“ људски глас ове размене.

[10] Isto, 759–760.

[11] Nikola Tomašegović, „Nacija, ideologija, modernizacija: Mirjana Gross i istraživanja nacije i nacionalizma“, *RADOVI – Zavod za hrvatsku povijest*, Vol. 54, 2022, 144.

[У наставку се налази део документације који је Мирјана Грос поднела како би се пријавила на конкурс за Фулбрајтову стипендију 1977. године, као и кратка преписка коју је имала са Комисијом за просветну размену између СФР Југославије и САД након повратка из Америке]

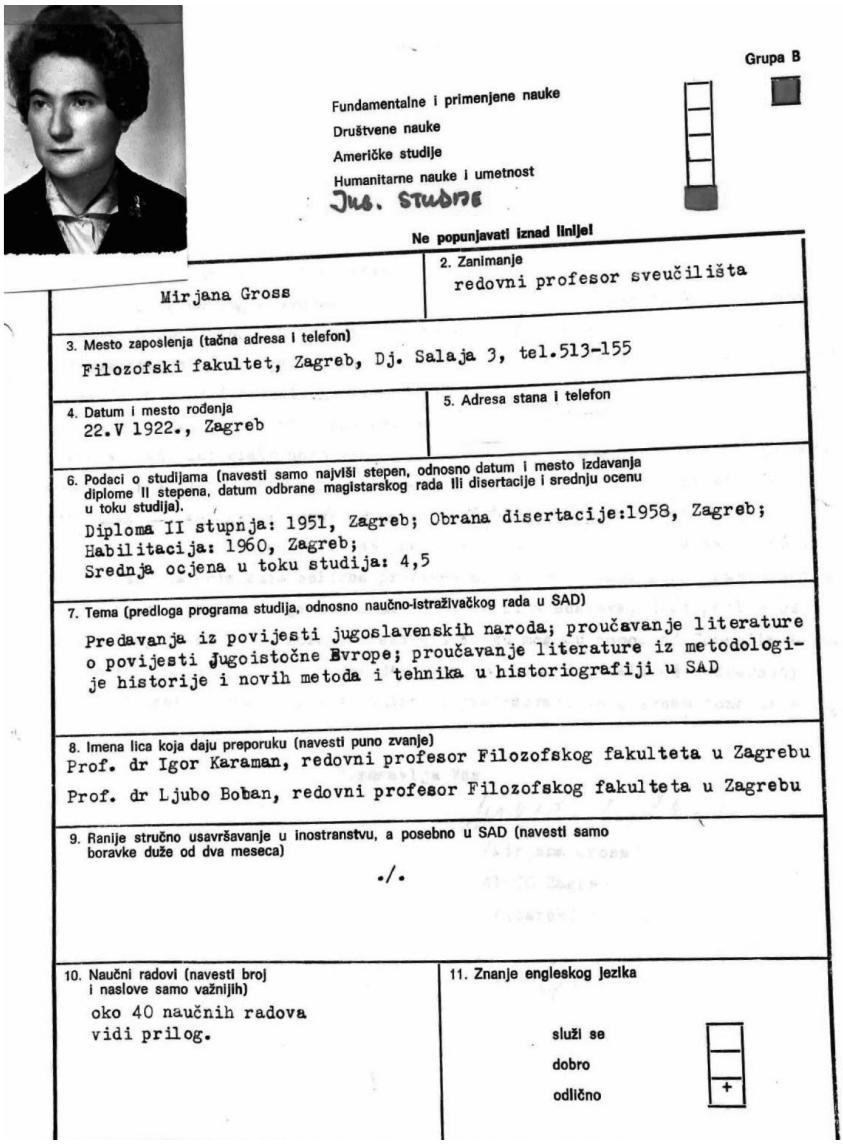

Grupa B

Fundamentalne i primenjene nauke
Društvene nauke
Američke studije
Humanitarne nauke i umetnost
Jus. STUDIJE

Ne popunjavati iznad linije!

Mirjana Gross

2. Zanimanje
redovni profesor sveučilišta

3. Mesto zaposlenja (tačna adresa i telefon)
Filozofski fakultet, Zagreb, Dj. Salaja 3, tel.513-155

4. Datum i mesto rođenja
22.V 1922., Zagreb

5. Adresa stana i telefon

6. Podaci o studijama (navesti samo najviši stepen, odnosno datum i mesto izdavanja diplome II stepena, datum odbrane magistarskog rada ili disertacije i srednju ocenu u toku studija).
Diploma II stupnja: 1951, Zagreb; Obrana disertacije:1958, Zagreb;
Habilitacija: 1960, Zagreb;
Srednja ocjena u toku studija: 4,5

7. Tema (predloga programa studija, odnosno naučno-istraživačkog rada u SAD)
Predavanja iz povijesti jugoslavenskih naroda; proučavanje literature o povijesti Jugoistočne Evrope; proučavanje literature iz metodologije historije i novih metoda i tehnika u historiografiji u SAD

8. Imena lica koja daju preporuku (navesti puno zvanje)
Prof. dr Igor Karaman, redovni profesor Filozofskog fakulteta u Zagrebu
Prof. dr Ljubo Boban, redovni profesor Filozofskog fakulteta u Zagrebu

9. Ranije stručno usavršavanje u inostranstvu, a posebno u SAD (navesti samo boravke duže od dva meseca)
./.

10. Naučni radovi (navesti broj i naslove samo važnijih)
oko 40 naučnih radova
vidi prilog.

11. Znanje engleskog jezika
služi se
dobro
odlično +

Прилог 1. Формулар који је Мирјана Грос попунила 1977. године
како би се пријавила за Фулбрајтову стипендију
(AJ, 472, 73, Dosije Gross Mirjane)

***

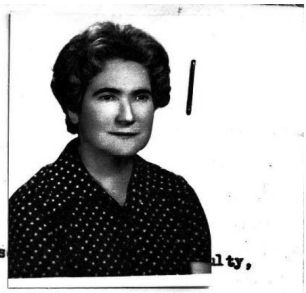

APPLICATION FORM

Name (Underline family name) Mirjana Gross

Present Position (Title, name and location of institution, dates of employments) Ordinary Profess[illegible]lty, Zagreb

Responsibilities and duties in present position Teaching modern croatian history and methodology of history

Address

a. permanent Zagreb, Britanski trg 12, Yugoslavia

b. present

Date of Birth May 22 1922

a. Place of Birth Zagreb

b. Sex fem.

Country of present citizenship Yugoslavia

Marital Status unmaried

Number of dependent children (and ages) none

Persons to be notified in case of emergency (Name, address and relationship)

a In home country Tilda Grüner, Zagreb, Kačićeva 13 /friend/

b. In United States Prof. Dr. Charles Jelavich, 2412 East Maxwell Lane, Bloomington, Ind.47401

University and professional training (Names of institutions, degrees, received, dates) University of Zagreb doct. dissertation 1958, habilitation 1960, ordinary prof. 1971

Academic and professional positions held (title, name of institution, and dates of employment) Ordinary Professor, Philosiphical Faculty, Zagreb, employed since 1958.

Foreign travel and residence (name of countries, dates and purpose of visits) Lectures on Institutes and Universities, papers on international meetings in England, France, West and East Germany, Austria, Hungary, Tschecoslovakia, Italy, US.

Special honors, awards, and fellowships received

Award of the Republic of Croatia 1962 and 1969.

Names of cultural, scientific and educational societies or organizations of which you are a member or in which you have been active. International Commission of slav studies, Yugoslav-Austrian and Yugoslav-Tschechoslovaque commissions

Principal scholarly publications (beginning with the most recent). Please distinguish between books and articles. (Use separate page, in necessary) See separate sheets

Names of references Prof. Dr. Ljubo Boban, Prof. Dr. Igor Karaman, Prof. Dr. Jaroslav Šidak, all ordinary professors of the Philosophical Faculty Zagreb

Прилог 2. Формулар на енглеском језику који је Мирјана Грос попунила 1977. године како би се пријавила за Фулбрајтову стипендију (AJ, 472, 73, Dosije Gross Mirjane)

***

BIOGRAFIJA

Uputstvo

Biografija treba da sadrži podatke o školovanju, stručnom usavršavanju i službi kandidata. Treba navesti razloge konkurisanja za Fulbrajtovu stipendiju, planove za rad ili studije u SFRJ posle povratka iz SAD, kao i specijalnu zainteresovanost za neku drugu oblast nauke ili umetnosti.

Rodjena sam u Zagrebu 22.V 1922. Počela sam učiti engleski s 12 godina. G. 1940. svršila sam gimnaziju u Zagrebu i položila maturu. Za [vreme] rata bila sam dvije godine u nacističkom koncentracionom logoru Ravensbrück. Od 1947. do 1951. studirala sam historiju /nacionalnu historiju, opću historiju, pomoćne historijske nauke, latinski, historiju umjetnosti/ na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Nakon diplomiranja bila sam asistent Historijskog Instituta JAZU. G.1958. obranila sam doktorsku disertaciju i postala asistent na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu. G.1960. habilitirala sam se za veniam legendi na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Otada predajem hrvatsku povijest od 16. stoljeća do 1918. i /od 1966/ metodologiju historije najprije kao docent, od 1964. kao izvanredni profesor a od 1971. kao redovni profesor. Moj posebni interes obuhvaća političke sisteme, društvene strukture i ideologije u 19. stoljeću i suvremene probleme metodologije u historiografijama Evrope i Amerike.

Iz opširne bibliografije mojih radova spominjem knjige: 1. o Hrvatsko-srpskoj koaliciji /Beograd 1960/, 2. o povijesti hrvatskog naroda 1860–1914 u kojoj sam uz tri druga autora napisala najveći dio. /Obje ove knjige dobile su nagradu "Bozidar Adžija" za društvene nauke./ 3. o pravaškoj ideologiji /Zagreb 1973/, 4. korespondenciju R. W. Seton-Watsona s Jugoslavenima /Zagreb, London 1976/. Bila sam jedan od urednika te knjige. 5. o razvoju, oblicima i smjerovima historijske znanosti /Zagreb 1976/. Napisala sam i tri udžbenika za gimnaziju.

Imam iskustva u organizacijskim poslovima /npr. bila sam 1966–1972 predsjednik Povijesnog društva Hrvatske/ i u predavanju na engleskom jeziku. Predavala sam na School of Slavonic and East European Studies Univerziteta u Londonu /zimski semestar 1969–[19]70/ a imala sam predavanja i za mnoge grupe američkih studenata. Predavala sam na univerzitetima i institutima i imala sam referate i intervencije na medjunarodnim skupovima historičara u Engleskoj, Francuskoj, Zapadnoj i Istočnoj Njemačkoj, Austriji, Madjarskoj, Čehoslovačkoj i Italiji. Imala sam i referat na skupu Medjunarodne komisije za slavenske studije za vrijeme XIV medjunarodnog kongresa historijskih nauka u San Franciscu u augustu 1975. /Tekst će biti objavljen u decembarskom broju "Slavic Review"./

Željela bih ići u SAD jer smatram da bi kontakt s američkim studentima, istraživačima i institucijama bio dragocjen za moj dalji nastavnički i znanstveni rad. Osim predavanja željela bih raditi u univerzitetskim knjižnicama i sistematski studirati literaturu o povijesti Jugoistočne Evrope te o metodologiji historije, posebno o novim metodama koje se upotrebljavaju u američkoj historiografiji.

Datum **Potpis kandidata**
6. IV 1977. Mirjana Gross [svojeručni potpis]

***

PREDLOG PROGRAMA STUDIJA U SAD

Za svoj rad u SAD predlažem ovaj program:

1. predavanja iz jugoslavenske historije ili historije Habsburške monarhije, eventualno s posebnim kursevima ako bi bili potrebni univerzitetima koji raspolažu s mogućnostima za nastavu historije Jugoistočne Evrope. Mogla bih održavati predavanja i seminare u dodiplomskoj i postdiplomskoj nastavi.
2. proučavanje sistema nastave historije na univerzitetima.
3. proučavanje literature o historiji Jugoistočne Evrope u univerzitetskim knjižnicama.
4. proučavanje u knjižnicama literature o metodologiji historije, o nekim rezultatima i metodama društvenih nauka koji su važni za dalji razvoj historije, o novim metodama i tehnikama u američkoj historiografiji, posebno o kvantitativnim metodama. Željela bih takodjer doći u vezu s historičarima koji rade na odredjenim projektima na temelju kompjutora.

Univerziteti na kojima postoji mogućnost za predavanje jugoslavenske historije i koji imaju knjižnice zanimljive za mene jesu:

Harvard, Yale, Columbia, Pittsburgh, Michigan, Indiana, Illinois, Chicago, Wisconsin, George Washington, Virginia, Rice, Stanford, Berkeley, Seattle, Boulder, Los Angeles.

Ne vjerujem da je realistički predpostaviti da bi neki od tih univerziteta htjeli da dodjem tamo za jedan cijeli semestar. No mislim da bi spomenuti univerziteti željeli seriju predavanja i seminara odnosno jedno ili dva predavanja. Željela bih posjetiti više od jednoga univerziteta jer bi to bio jedini način da naučim sve ono sto me zanima.

Moj privremeni prijedlog bio bi zato da posjetim:

Columbiju, Harvard, Indianu, George Washington, Boulder, Seattle, Berkeley, Stanford, Los Angeles.

Dakako da je ova želja i duljina moga boravka na svakom od spomenutih univerziteta pitanje dogovora i zato ne insistiram na ovom prijedlogu.

Željela bih ostati u SAD šest mjeseci, tj. od početka septembra do kraja februara.

Datum **Potpis kandidata**
6. IV 1877. Mirjana Gross [svojeručni potpis]

***

Zagreb, 4. VI 1978.

Poštovani druže Miličeviću[12]!

Mnogo Vam se zahvaljujem na ekspeditivnosti kojom ste mi poslali dokumente i avionsku kartu.

Vraćam Vam potpisane formulare:

a. Mutual Educational Exchange Grant
b. Fulbright Grant authorization

Suglasnost Filozofskog fakulteta poslati ću Vam za nekoliko dana.

Što se tiče Vaše želje da se na putu za Charlottesville zaustavim u Washingtonu radi posjete CIES, to neće biti potrebno. Charlottesville je naime udaljen samo 110 milja od Washingtona i ja ću barem jednom tjedno raditi u Washin[g]tonskoj Library of Congress. Ja ću dakako odmah nakon dolaska u Charlottesville telefonski dogovoriti i najaviti svoj dolazak u CIES.

Sada mi je sve jasno izuzevši pitanja putovanja

1. u polasku. U JATu sam saznala da imam direktan let iz New Yorka /dakako uz prelazak s aerodroma Kennedy na La Guardiju/ za Charlottesville s PI 25 s polaskom u 21 sat. Vi ste mi medjutim, usprkos mojoj obavijesti o toj rezervaciji, poslali kartu New York–Washington–Charlottesville. Provjerila sam da bih na taj način stigla u Charlottesville samo pola sata kasnije /dakako ako ne bude zakašnjenja/. Meni sada nije jasno koji je let povoljniji: da li let za Washington direktno s Kenedyja ili let New York–Charlottesville s La Guardije. Kako Vi imate zacijelo vrlo mnogo iskustva s tim letovima, lijepo Vas molim da se raspitate i o tome me obavijestite. U JATu su mi rekli da eventualna izmjena rute ne bi bila problem. No prije nego što se odlučim što ću, htjela bih imati što preciznije informacije.
2. put po Americi. Prema dogovorenom programu trebala bih u januaru i februaru posjetiti niz univerziteta na zapadnoj obali, na srednjem zapadu i na istočnoj obali koji su me pozvali da održim predavanja. [umetnuto iznad

[12] Никола Милићевић био је извршни директор Комисије за просветну размену између СФР Југославије и САД од 1977. до 1980. године.

teksta u zagradi] (Univerziteti plaćaju samo predavanja.) Nije mi jasno tko to [misli na putovanje] plaća?

3. povratak. Znam da Vi plaćate povratak. No kako ćete mi dostaviti povratnu kartu? Zar preko CIES?

U očekivanju Vašega odgovora pozdravlja Vas

Mirjana Gross [svojeručni potpis]

/Mirjana Gross/
[dopisano rukom] telefoni: kuća 441 – 327
[nečitko] 513 – 155

***

Zagreb, 10. III 1979.

Jugoslavensko-američka komisija za Fulbrightov program
Beograd

Na povratku s moga šest[o]mjesečnoga poravka u Sjedinjenim Državama, ugodna mi je dužnost da Vam se najtoplije zahvalim što ste mi[]omogućili izvanredno ljudsko i znanstveno iskustvo u povodu moga posjeta američkim univerzitetima. Cijeli jesenski semestar bila sam kao gost profesor na University of Virginia, Charlottesville gdje sam imala potpunu nastavu s kursevima iz "Historije Balkana" 19. i 20. stoljeća. Posljednja dva mjeseca posjetila sam razne univerzitete gdje sam imala po jedno predavanje iz mog užeg područja istraživanja, tj. hrvatske povijesti 19. stoljeća, s temama koje su tamošnjim profesorima bile najzanimljivije. Bila sam na ovim univerzitetima: Rice University, Houston, Texas; University of California, Santa Barbara; University of California, Los Angeles; Stanford University; University of California Berkeley; University of Washington, Seattle; University of Wisconsin Madison; Columbia University New York; Yale University, New Haven. Prema tome, imala sam predavanja na 10 američkih univerziteta. Osim toga bila sam na kongresu američkih slavista u Columbus-u, Ohio u oktobru i na godišnjoj konvenctji American Historical Association u San Francis[k]u u decembru.

Provjerila sam stanje literature iz jugoslavenske povijesti u svim bibliotekama spomenutih univerziteta, sklopila sam nova poznanstva i mislim da mogu nešto uraditi za sustavnije veze s američkim historičarima i za njihovo bolje informiranje o rezultatima jugoslavenske historiografije.

Svoj službeni izvještaj slala sam Councilu for International Exchange of Scholars u Washingtonu koji je organizirao moj program iznad svakog očekivanja. Nadam se da ćete Vi primiti taj izvještaj od njih.

[Prekrižen deo teksta]

Moram Vas obavijestiti da su mi ostale dvije plaćene karte za prekomjernu prtljagu. Jedna, izdata od JAT-a prigodom mog polaska iz Jugoslavije, djelomično je iskorištena, a druga izdata u San Franciscu od kompanije Trans World Airlines nije uopće korištena. Molim javite mi što da s time radim. Da to pošaljem Vama?

Pozdravljam Vas
Mirjana Gross [svojeručni potpis]
/Mirjana Gross/
41 000 Zagreb
Britanski trg 12
tel. 441 – 327 [dopisano rukom]

***

16. III 1979.

Dr Mirjana Gross
Britanski trg 12
41 000 Zagreb

Poštovana dr Gross,

Zahvaljujemo se na Vašem pismu od 10. marta. Neobično nam je drago da čujemo da je Vaš boravak u Sjedinjenim Državama bio tako uspešan. Komisija nastoji da sada, pošto je već uveden, program jugoslovenskih studija u SAD svake godine širi i unapredjuje. Kontakti koje ste Vi napravili u toku svog boravka u SAD, kao i profesionalne veze koje će iz njih proisteći, mogu nam biti od neprocenjive pomoći. Zbog toga ću biti slobodan da Vas obavestim o svom boravku u Zagrebu / krajem aprila ili početkom maja, zbog intervjua sa novim kandidatima/, kako bismo mogli da porazgovaramo o nekim detaljima budućeg plasiranja jugoslovenskih studija u SAD.

Što se tiče neiskorišćenih vaučera, možete ih poslati Komisiji, a mi ćemo dalje na refundaciju.

Nikola Milićević
Izvršni direktor

***

Zagreb, 18. III 1979.

Poštovani druže Miličeviću!

Zahvaljujem na pismu od 16.III. U prilogu Vam šaljem dva neiskorišćena vaučera. Bit će mi vrlo drago da razgovaram s Vama kada budete u Zagrebu pogotovu zato što mislim da program jugoslavenskih studija nema mnogo izgleda u SAD zbog nedostatka interesa za Jugoistočnu Evropu i nedostatka sredstava koja se upotrebljavaju za "interesantnija" područja. Univerziteti nemaju novaca da uzmu redovnoga profesora za predavača za cijeli semestar /svi mogu platiti po jedno predavanje/. Npr. na Columbiji su mi rekli da bi oni imali novaca samo za docenta. No problemi su i s naše strane kao što su: slabo poznavanje jezika /nemušto čitanje vlastitih predavanja nemoguća je stvar/ i nedovoljna širina. Npr. ja nisam mogla predavati historiju naroda Jugoslavije nego Balkan! To je za mene bilo vrlo teško jer sam, s obzirom na svoju specijalnost, okrenuta više prema Srednjoj Evropi. Morala sam zato izuzetno mnogo raditi da pripremim solidna predavanja. /Nije mi žao. Mnogo sam naučila./

Georgene Lovecky[13] mi je rekla da će, bude li sredstava, doći proljetos u Jugoslaviju. Moj je dojam da možemo očekivati svaku moguću pomoć od Councila [for International Exchange of Scholars][14] u Washingtonu /oni su mi dali dnevnicu jer je plaća koju sam dobivala od University of Virginia bila znatno niža od plaće tamošnjih profesora/. No o svemu tome usmeno.

Pozdravlja Vas
Mirjana Gross [svojeručni potpis]
/Mirjana Gross/
41000 Zagreb
Britanski trg 12

041 – 441 – 327 [dopisano rukom]
[dopisano rukom]
Dogovoren
sastanak u Z[a]g[re]bu

[13] Џорџина Б. Ловеки (Georgene B. Lovecky) била је извршна сардница у Савету за међународну размену научника (Council for International Exchange of Scholars – CIES).

[14] Савет за међународну размену научника (CIES), основан је 1947. године, као одељење Института за међународно образовање (Institute for Internation Education – IIE) које би Бироу за образовање и културне послове Стејт департмента (Board of Foreign Scholarships – BFS) помагало у администрирању Фулбрајтовог програма.